

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput II. Definitio ac divisio juris, quod est objectum justitiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

etiam impediatur eam facere suam, si ex contractu vel quasi contractu sibi debita sit, ita ut saltem habeat strictum jus ad rem, in ordine ad faciendam eam suam. Quod jus manet adhuc post laesam justitiam commutativam, dum v. g. sua ipsi res furto sublata est; quia ex ista violatione manet obligatio reducendi inæqualitatem, furto factam, ad æqualitatem. Justitia verò distributiva, præterquam quòd jus illud strictum non supponat, ut dixi, exigit quidem ut bona communia juxta proportionem geometricam distribuantur; sed si aliter distributio facta fuerit, v. g. per acceptionem personarum, motivum ipsius, adeoque & officium cessat; quia jam distribuenda non supersunt bona communia. Tametsi enim injustus distributor ex bonis propriis defectum distributionis suppleret, ex bonis equidem communibus non suppleret; quorum dumtaxat distributio spectat ad proprium officium ipsius.

17 Si tamen ille, cui Respublica commisit distributionem officiorum communium, indigno ejusmodi officium conferret, teneretur ad restitutionem damnorum, Reipublicæ ex hoc obvenientium, quatenus agens contra obsequium Reipublicæ promissum, contractumque cum ea virtualiter inquit; adeoque violator justitiæ commutativæ, tunc annexæ distributivæ.

18 Similiter justitiæ vindicativæ violator tenetur ad restitutionem damnorum, inde subditis provenientium; sicut mercenarius ad restitutionem damnorum, ex negligentia ipsius provenientium domino horti, pro cujus cultura, custodiaque stipendium accipit. Unde justitia vindicativa (quæ consistit in poenis malefactoribus secundum legem infligendis, pro cujusque merito) est actus elicitus justitiæ commutativæ; imperatus tamen à legali, eò quòd vindicatio illa per se primò respiciat bonum commune, pacem scilicet & quietem Reipublicæ.

CAPUT II.

Definitio ac divisio juris, quod est objectum justitiæ.

19 **V**Ox *jus* æquivoca est, varias habens acceptiones. Primò namque sumitur pro jurisprudentia L. 1. ff. de justit. & jure. 2º. pro loco, in quo jus dicitur. Ibidem L. penult. 3º. pro sententia Judicis, qui propterea dicitur jus dicere, vel jus facere, dum sententiam fert. 4º. pro lege: quomodo dividitur in naturale & positivum. Positivum, in divinum & humanum. Humanum, in Ecclesiasticum & civile.

20 Verùm acceptiones istæ non sunt ad præsens intentum, sed illa sola quæ jus accipitur prout est objectum justitiæ. Quomodo sumptum à Lessio l. 2. c. 2. non bene definitur, id cujus violatio constituit injuriam. Quia hoc est ignotum per æquè ignotum defini-

re: neque enim magis notum est quid injuria sit, quàm quid sit jus. Estque perinde ac si debitum obedientiæ definiretur id cujus violatio inobedientiam constituit. Nec definitio illa sine vitio est circulo: cum ii qui jus sic definiunt, postea injuriam definiant, juris alieni violationem, tametsi jus non sit correlativum injuriæ, nec contra, magis quàm obedientia inobedientiæ.

Jus itaque, prout justitiæ objectum, ob- 21 jective sumptum est *sum cuiusque*; sumptum verò potestative, est legitima potestas rem aliquam obtinendi, retinendi, utendi, vel de ea propriâ autoritate disponendi ad usus lege permisos, tamquam sua.

Dicitur 1º. *legitima potestas*, id est lege concessa. 2º. *rem aliquam*, per rem generaliter intelligendo, vel ipsam rei substantiam, vel usum illius, aut servitutem illius, vel functionem, aut quasi functionem, &c. 3º. *propriâ autoritate*, ad explicandum quid sit disponere de re tamquam sua. Qui enim de re tamquam sua disponit, propriâ autoritate disponit. Quod non facit qui v. g. ad prandium invitatus, cibos alienos manducat; ideò namque cibos non suos, sed invitantis comedit, quia non suâ, sed ipsius autoritate, nec pro sua, sed ipsius voluntate manducat. 4º. *tamquam sua*, vel scilicet jam in actu secundo acquisita, & possessa, vel cujus acquisitio possessioque ipsi strictè debita sit ex testamento, donatione, vel alio contractu, vel electione, resignatione, seu alio titulo inducente speciale debitum, ad æqualitatem servandum, vi cujus actio detur adversus impediendum, vel aufere rem illam, te rationabiliter invito.

Et hinc jus, prout est justitiæ objectum, 23 est duplex, jus scilicet in re, & jus ad rem. Jus in re est, quo rem ipsam habes jam tibi devinctam. Jus ad rem, quo eam nondum habes tibi devinctam; eò quòd nondum simpliciter & absolute facta sit res tua, sed solum tibi competat facultas eam faciendi tuam, fundata in legitimo titulo inducente strictum debitum ut tua sit. Tale jus habetur per promissionem, donationem, emptionem, ante traditionem rei. Tale quoque jus habet legitime electus, postulatus, presentatus ad beneficium, ante institutionem vel confirmationem. Eà verò habitâ, acceptâque possessione, habet jus in re, sicut & emptor donatarius, &c. secutâ traditione.

Jus ad rem à variis confunditur cum personali, jus in re cum reali. Dicunt enim jus ad rem, illud esse, quod parit actionem personalem; jus in re, quod parit actionem realem. Et reverà jus ad rem ut plurimum gignit actionem personalem (id est immediate in personam, non in rem) sed non semper. Quia jus quod agri dominus habet in fructus illius, nondum existentes, sed futuros, non est jus in re, sed ad rem (cum res nondum existens in se non possit adhuc esse devincta) non est tamen jus personale, seu in personam, id est non

non parit actionem personalem, dum à nemine impeditur.

25 Jus ad rem debilius est; acquiriturque & deperditur facilius, quam jus in re: ad eujus acquisitionem tria requirunt Doctores. Primum est rei existentia. Secundum, justus titulus, v. g. donationis, emptionis, &c. Tertium, traditio rei, ut habetur *L. traditio C. de pactis, & s. per addit. Instit. de rerum divis.* Ad acquirendum tamen jus in re circa res incorporales, id est quæ tangi non possunt, sed solâ mente percipi (cujusmodi sunt officia, beneficia, servitutes, jura successio in hæreditates, &c.) non semper requiritur traditio, sed plerumque sufficit collatio, & acceptatio, v. g. beneficii Ecclesiastici, cap. *si tibi absenti. tit. de beneficiis in 6.* Harum tamen rerum possessio non acquiritur ante apprehensionem per aliquem actum sensibilem, v. g. per unctionem in Cathedra Episcopali.

26 Præcipua species juris in re est dominium, de quo infra. Dantur tamen aliqui casus, in quibus jus in re habetur absque dominio. Primus est, dum rem alienam quis cum titulo, bonâ fide possedit, si ipsi furto, seu injustè auferatur, potest rem illam, ubicumque repertam, actione reali repetere; habet proinde in eam jus in re, non tamen dominium, si eam non præscripserit.

27 Secundus casus, quando quis rem accepit in pignus, vel hypothecam: tunc enim habet in eam jus in re, tametsi non sit dominus pignoris, vel hypothecæ.

Tertius est, quando quis habet jus servitutis, vel alium titulum, quo tenet rem sibi immediatè obligatam, v. g. obligatione decimarum inde percipiendarum. Tunc enim competit ipsi jus in re, & actio realis, ad quemcumque res illa deveniat, quamvis non sit dominus illius.

CAPUT III.

Definitio ac divisio domini.

28 Variæ sunt species juris in re, videlicet usus, usus-fructus, possessio, pignus, hypotheca, servitus, feudum, emphyteusis, &c. sed præcipua est dominium, quod amplè sumptum, definiri potest, jus propriâ autoritate disponendi de re aliqua, tamquam sua. Ubi *ly propriâ autoritate*, solum additur explanationis gratiâ, ad significandum, quòd solum habens potestatem delegatam regendi aliquos, in ipsos non habeat dominium, etiam jurisdictionis, licet jus habeat regendi ipsos, velut sibi subditos: quia ipsos regere non potest autoritate propriâ, sed sibi delegatâ, seu commissâ.

29 Dominium sic definitum, dividitur in dominium jurisdictionis, & proprietatis. *Dominium jurisdictionis*, est jus, seu legitima potestas propriâ autoritate gubernandi sub-

Tom. II.

ditos, non in suum, sed illorum commodum, præcipiendo scilicet, prohibendo, judicando, puniendo, &c. quod totum per se ordinatur in utilitatem subditorum: utpote quam recta gubernatio per se intendit. *Dominium proprietatis*, est jus, seu potestas legitima disponendi de substantia rei, tamquam sua, id est propriâ autoritate, & in proprium commodum. Dicitur *de substantia rei*, ad distinctionem domini ab usu, & usu-fructu: siquidem usufructus, & usufructuarius disponere non potest de substantia rei, nec eam vendere, aut alienare, uti potest dominus. Dicitur etiam *in proprium commodum*: in eo namque dominium proprietatis differt à dominio jurisdictionis. Quod esse non videtur dominium propriè dictum. Neque enim Prælati Ecclesiastici subditorum suorum domini sunt, ut patet ex Matth. 20. *Principes gentium dominantur eorum; vos autem non sic.* Imò nec ipsi Reges ac Principes domini sunt subditorum suorum, propriè loquendo. Cum subditi propriè non sint ipsorum servi seu mancipia: quamvis enim de ipsis disponere queant, ipsos gubernando, non tamen in proprium commodum: quod importare videtur dominium propriè dictum; quod etiam relationem importat ad servum seu mancipium, si sit dominium in personam.

Dominium proprietatis, aliud est plenum, seu perfectum; aliud non plenum, & imperfectum. Perfectum, est legitima potestas disponendi de substantia rei, & fructibus ipsius, tamquam suis. Cum dico, *legitima*, intellige, quantum per leges permittitur. Nam pupillus v. g. verè dominus est rerum suarum, uti dicit Apostolus ad Galat. 4. *Cum sit dominus omnium;* de earum tamen substantia, ante legitimam ætatem, disponere non potest per donationem, aut venditionem: utpote quam leges vetant & irritant. Quòd si dispositionem aliquam lex prohibeat, non irritet; dispositio quidem erit illicita, sed non invalida. Dominium imperfectum, est legitima potestas disponendi, vel de sola re, non de emolumentis ejus; vel de solis emolumentis, non de re ipsa. Unde subdividitur in directum & utile. Directum est, quo quis habet solam proprietatem rei, non emolumentorum. Utile est, quòd quis habet proprietatem emolumentorum, non ipsius rei, ita ut de emolumentis disponere queat, non de re ipsa. Tale dominium habet emphyteuta, feudatarius, usufructuarius, alio obtinente proprietatem rei, seu dominium directum, qui simpliciter vocari solet proprietarius.

Dominium perfectum à Juristis restringi solet ad res corporales: quia ab ipsis definiri solet, *jus perfectè disponendi de re corporali, nisi lege prohibeatur.* Verùm Theologi non solum admittunt verum dominium

XX